

род, 11–13 квітня 2019 року / Ужгородський національний університет. Ужгород : РІК-У, 2019. Т. 2. С. 202–209.

6. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти : Закон України від 12 липня 2018 р. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 38. Ст. 280.

7. Станкович М.І. Розвиток кримінального процесуального законодавства та науки кримінального процесу про межі доказування в кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : «Право»*. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 141–144.

8. Стахівський С.М. Кримінально-процесуальні засоби доказування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2005. 414 с.

9. Іщенко В.М. Теоретична модель доказування в сучасній науці кримінального процесу України. *Форум права*. 2011. № 3. С. 309–321.

10. Гнатенко В.С. Межі доказування у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 16 с.

11. Докази та доказування у кримінальному провадженні : навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 272 с.

12. Бондаренко В.М. Особливості процесуального доказування у кримінальних провадженнях про злочини, вчинені на тимчасово окупованих територіях. *Особливості процесуального доказування у кримінальних провадженнях про злочини, вчинені на тимчасово окупованих територіях* : матеріали II Круглого столу, 3 листопада 2017 р. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 14–19.

13. Зеленецький В.С. Проблемы формирования совокупности доказательств в уголовном процессе. Харьков, 2004. 105 с.

14. Грошевий Ю.М., Стахівський С.М. Докази і доказування у кримінальному процесі : наук.-практ. посібник. 2-е вид. Київ, 2007. 272 с.

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.32>

ЗАГАМУЛА В.В.

СЛІДОВА КАРТИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ

Наголошено, що традиційно в криміналістиці сліди злочину поділяють на дві категорії: матеріальні та ідеальні (нематеріальні). Матеріальними слідами (прости-ми формами відображення злочину) є зміни у неживій природі у вигляді відбитків, різного роду руйнувань, пошкоджень, деформацій об'єктів, а також нашарувань і відшарувань. Більш складною формою змін середовища є ідеальні сліди, що мають психофізіологічну природу і проявляються у вигляді думок, образів та окремих моментів злочину, які виникають у свідомості людей і закріпилися в пам'яті. З'ясовано, що матеріальні сліди є речовими джерелами криміналістичної інформації, до них належать будь-які предмети матеріального світу, які здатні нести відомості про фактичні обставини злочину, тобто доказову інформацію. Визначено, що ідеальні сліди – це сліди у свідомості людини, що є специфічною формою вищого рівня психічного, цілеспрямованого, активного, вибіркового відображення, здійснюваного в чуттєво-раціональній формі, у результаті якого формується відносно адекватний, суб'єктивно-об'єктивний «відбиток» – уявний образ у пам'яті людини, заснований на раніше сприйнятій інформації, та є формою збереження відповідної інформації. Доведено, що електронно-цифрові сліди втягнення неповнолітніх в заняття проституцією можна розподілити на дві групи: сліди, що виникають внаслі-

©ЗАГАМУЛА В.В. – здобувач кафедри кримінального процесу та організації досудового розслідування (Харківський національний університет внутрішніх справ)

док користування ресурсами мережі Інтернет, та сліди, що виникають внаслідок користування засобами мобільного зв'язку. Під час використання мобільних засобів зв'язку, які використовуються внаслідок спілкування злочинця з потерпілими, а також іншими особами теж залишаються відповідні електронно-цифрові сліди. Зроблено висновок, що на етапах підготовки, вчинення та приховання втягнення неповнолітніх у заняття проституцією відбуваються відповідні зміни у навколишньому середовищі та залишаються матеріальні, ідеальні та електронно-цифрові сліди злочину (сліди, що виникають внаслідок користування ресурсами мережі Інтернет та сліди, що виникають внаслідок користування засобами мобільного зв'язку), виникнення яких безпосередньо залежить від способу вчинення злочину, а їх виявлення дає змогу отримати важливу доказову інформацію для досудового розслідування.

Ключові слова: *матеріальні сліди, фізичне насильство, сліди злочину, злочин, злочинець, потерпілий.*

It is stressed that traditionally in criminalistics traces of crime are divided into two categories: material and ideal (intangible). Material traces (simple forms of crime) are changes in inanimate nature in the form of imprints, various kinds of destruction, damage, deformation of objects, as well as layers and detachments. The more complex form of environmental change are the ideal traces of psychophysiological nature and manifest themselves in the form of thoughts, images and individual moments of the crime arising in the minds of people, which are entrenched in memory. It was found that material traces are the actual sources of forensic information; they include any objects of the material world that are capable of carrying information about the actual circumstances of the crime, that is, evidential information. It is determined that the ideal traces are traces of human consciousness, which is a specific form of a higher level of mental, purposeful, active, selective reflection, carried out in sensory-rational form, which results in the formation of a relatively adequate, subjectively-objective "imprint" – an imaginary image in human memory, based on previously perceived information, and is a form of preservation of relevant information. It is proved that the electronic-digital traces of juvenile involvement in prostitution can be divided into two groups: the traces arising from the use of Internet resources and the tracks arising from the use of mobile communication equipment. The use of mobile communications that is used as a result of communication between the perpetrator and the victim, as well as other persons, remains the relevant electronic-digital trace. It is concluded that at the stages of preparation, execution and concealment of juvenile involvement in prostitution, appropriate changes are made in the environment and the material, ideal and electronic-digital traces of the crime remain (traces arising from the use of the Internet resources and traces arising from the use of the Internet means of mobile communication), the emergence of which directly depends on the method of committing a crime, and their detection allows obtaining important evidence for the pre-trial sequestration.

Key words: *material traces, physical violence, traces of crime, crime, offender, victim.*

Вступ. Одним із основних елементів криміналістичної характеристики будь-якого злочину є його слідова картина. Вперше цей термін ввів у науковий обіг видатний учений-криміналіст М.В. Салтєвський, який під «слідовою картиною» розумів сукупність матеріальних та ідеальних відображень і умов, що існують на момент виявлення злочину [1, с. 14].

Загалом, слідовою картиною злочину є цілісна система речових джерел кримінально-релевантної інформації, що виникла у результаті взаємодії матеріальних елементів події та може бути використана для формування динамічної інтегральної моделі механізму злочину на відповідних стадіях процесу його розслідування.

Говорячи про сліди злочину (зміни, що відбуваються в органічній та неорганічній природі), варто зауважити, що традиційно в криміналістиці їх поділяють на дві категорії: матеріальні та ідеальні (нематеріальні). Матеріальними слідами (простими формами відображення злочину) є зміни у неживій природі у вигляді відбитків, різного роду руйнувань, пошкоджень, деформацій

об'єктів, а також нашарувань і відшарувань. Більш складною формою змін середовища є ідеальні сліди, що мають психофізіологічну природу і проявляються у вигляді думок, образів та окремих моментів злочину, які виникають у свідомості людей і закріпилися у пам'яті.

Реалії сучасного світу, який неможливо уявити без використання комп'ютерної техніки, засобів мобільного зв'язку, котрі досить часто використовуються як знаряддя та засоби вчинення різного роду злочинів, зумовлюють необхідність введення ще однієї категорії слідів – у формі змін в інформаційному середовищі.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження слідової картини як елемента криміналістичної характеристики втягнення неповнолітніх у заняття проституцією.

Результати дослідження. Дослідженню слідів, що залишаються в інформаційному просторі, присвячено багато наукових робіт. Такі сліди деякі вчені, зокрема В.Д. Басай, О.Г. Волеводз, В.А. Мещеряков, О.А. Самойленко, називають «віртуальними», пояснюючи це тим, що вони існують на матеріальному носії, але не доступні безпосередньому візуальному сприйняттю [2, с. 136].

Інші автори заперечують проти вживання вищевказаного терміна, мотивуючи свою позицію тим, що поняття «віртуальний» – це усталений термін, що використовується у квантовій теорії поля для характеристики частинок, що перебувають в проміжному стані або в стані невизначеності (координати яких і сам факт їх існування в певний момент часу можна назвати лише з певним рівнем ймовірності). Зокрема, В.О. Мілашев пропонує використовувати термін «бінарні сліди» як результати логічних і математичних операцій із двійковим кодом [3, с. 13], а М.М. Литкін уживає поняття «комп'ютерно-технічні сліди», під яким розуміє результат перетворення комп'ютерної інформації шляхом знищення, копіювання, блокування чи модифікації, причинно пов'язані з подією злочину [4, с. 7].

Однак ми притримуємося позиції В.Б. Вехова, який оперує поняттям «електронно-цифрових слідів», розуміючи під ними будь-яку криміналістично значиму комп'ютерну інформацію, тобто відомості (повідомлення, дані), які перебувають в електронно-цифровій формі та зафіксовані на матеріальному носії або передаються каналами зв'язку за допомогою електромагнітних сигналів [5, с. 22–23].

Досліджуючи слідову картину втягнення неповнолітніх у заняття проституцією, варто ще раз підкреслити, що цей злочин є продовжуваним, і спосіб його вчинення є повноструктурним і включає в себе етапи підготовки, вчинення і приховання, на кожному з яких відбуваються відповідні зміни у навколишньому середовищі та залишаються матеріальні, ідеальні та електронно-цифрові сліди.

Матеріальні сліди. Матеріальні сліди є речовими джерелами криміналістичної інформації, до них належать будь-які предмети матеріального світу, які здатні нести відомості про фактичні обставини злочину, тобто доказову інформацію.

Розглядаючи матеріальні сліди втягнення неповнолітнього в заняття проституцією або примушування до заняття проституцією, ми можемо їх класифікувати так:

а) сліди, що залишаються внаслідок вчинення дій, спрямованих на втягнення неповнолітнього в заняття проституцією або примушування до заняття проституцією. Багато в чому характер цих слідів залежить від способу вчинення злочину. Про втягнення, що відбувалося шляхом переконання, обману чи використання уразливого стану особи, насамперед, свідчать сліди, які залишилися внаслідок спілкування злочинця з потерпілим, – відеозаписи зустрічей, звукозаписи телефонних розмов, залишені візитні картки, рекламні буклети масажних салонів, нічних клубів, модельних студій, під діяльністю яких завуальовано надання послуг сексуального характеру тощо. У разі впливу на потерпілого шляхом шантажу, до матеріальних слідів злочину також можна віднести документи, що належать потерпілій особі (паспорт, свідоцтво про народження), боргові розписки, фотознімки чи відеозаписи компрометуючого, а іноді порнографічного характеру, на яких зображено потерпілого.

Досить часто мають місце ситуації, коли підшукують осіб, які постійно проживають в інших містах або навіть у інших країнах, та надалі шляхом переконання чи обману отримують їхню згоду на переїзд до іншого населеного пункту або за кордон для заняття проституцією. Наприклад, 27 лютого 2013 р. ОСОБА_1, приїхавши до міста Луганськ, зустрілася з неповнолітньою ОСОБА_2, з якою вона раніше познайомилася в мережі Інтернет. Реалізуючи свій злочинний намір, спрямований на втягнення осіб в заняття проституцією, діючи умисно, протиправно цього ж дня ОСОБА_1 під час розмови з ОСОБА_2, достовірно знаючи, що та не досягла повноліття, підбурила в неї бажання займатися проституцією на території

Російської Федерації шляхом опису умов праці повії, а саме розміром заробітку, захистом від правоохоронних органів Російської Федерації, забезпеченням місця для заняття проституцією, чим втягнула останню в заняття проституцією. Близько 18 години 30 хвилин ОСОБА_1 була затримана працівниками міліції на залізничному вокзалі міста Луганська біля поїзду сполученням «Луганськ – Москва», де вона була разом із неповнолітньою ОСОБА_2 [6]. У цьому разі матеріальними слідами злочину є також квитки на різні види громадського транспорту (поїзд, літак), придбані на ім'я злочинця та потерпілого, паспорта для виїзду за кордон із відмітками про перетин кордону, інші проїзні документи.

Під час учинення цього злочину із застосуванням фізичного насильства, спрямованого на примушування особи почати або продовжити займатися проституцією, для залякування та встановлення контролю над потерпілими, крім вищезгаданих слідів, залишаються сліди на тілі потерпілого (синці, садна, порізи, опіки, інші тілесні ушкодження), сліди біологічного походження на різних предметах навколишньої обстановки, у приміщеннях, де завдавалися ушкодження (наприклад, сліди крові, слини, частини епітеліальної поверхні шкіри, волосся), мікрооб'єкти, сліди пальців рук і взуття тощо;

б) сліди, що залишаються внаслідок заняття неповнолітньою особою проституцією. Такими слідами є відеозаписи з місць, де безпосередньо надавалися сексуальні послуги (готелів, саун, нічних клубів), договори оренди приміщень, квартир, в яких надаються сексуальні послуги, грошові кошти, отримані потерпілими як винагорода. Крім того, важливими носіями інформації є особисті записи злочинців, які можуть бути у блокнотах, журналах, записниках, на окремих листках і містити інформацію про потерпілих, про факти надання ними сексуальних послуг, а також їхні фотокартки і навіть фотоальбоми із зображеннями потерпілих. Наприклад, у травні 2017 р. під час затримання учасників злочинної групи, яка займалася сутенерством і втягненням осіб у заняття проституцією на території м. Києва, було виявлено та вилучено записи, що містили в собі інформацію про осіб, які надавали сексуальні послуги за винагороду, а також про клієнтів, а саме: ім'я, номер телефону, адресу, дату, коли надавалися інтимні послуги, а також відмітку про можливу неадекватність клієнта [7].

Окремо варто виділити сліди, що залишаються на тілі потерпілої особи внаслідок статевого акту: ознаки порушення статевої недоторканості (незайманості); садна, крововиливи в ділянці статевих органів, на стегнах, руках, спині, ушкодження порожнини рота при орально-генітальних контактах тощо; наслідки статевого акту (вагітність, зараження хворобами, що передаються статевим шляхом); сперма та інші об'єкти біологічного походження.

Матеріальними слідами, що свідчать про заняття особою проституцією, є також використані засоби контрацепції, зокрема презервативи, та сліди біологічного походження, що містяться на них (клітини піхвового епітелію, сперма, слина).

Ідеальні сліди. Ідеальні сліди – це сліди у свідомості людини, що є специфічною формою вищого рівня психічного, цілеспрямованого, активного, вибіркового відображення, здійснюваного в чуттєво-раціональній формі, у результаті якого формується відносно адекватний, суб'єктивно-об'єктивний «відбиток» – уявний образ у пам'яті людини, заснований на раніше сприйнятій інформації, та є формою збереження відповідної інформації. Л.О. Суворова визначає ідеальні сліди злочину як криміналістично значущу (кримінально-релевантну) інформацію, сприйняту та відображену людиною у вигляді уявних (пам'ятних) образів, котра може бути ним відтворена у вербальній або іншій формі або одержана з її пам'яті засобами, припустимими для використання в кримінальному судочинстві [8, с. 36]. При цьому ідеальний слід може містити інформацію не лише про подію або факт злочину, але й про пов'язані з ними обставини, про особу злочинця, про його взаємозв'язок із потерпілим тощо. Відповідно, носієм ідеального сліду можуть бути не лише очевидець і свідок, але й інші особи (потерпілий, підозрюваний) [9, с. 64].

Носіями ідеально-слідової інформації втягнення неповнолітніх у заняття проституцією є такі:

- особи, які безпосередньо вчиняють злочин, їхнє близьке оточення, особи, що умисно надають допомогу або сприяють злочинній діяльності (28,3% опитаних слідчих);
- потерпілі, їхні батьки, близькі родичі, друзі, вчителі, однокласники чи одногрупники, інші особи, які входять до вузького кола спілкування потерпілих і перебувають із ними в довірливих відносинах (41,4%);
- особи, яким потерпілі надавали сексуальні послуги за винагороду, або особи, які відмовились від отримання вказаних послуг із різних причин, однак бачили або спілкувалися з потерпілими (18,7%);

– особи, які внаслідок своєї професійної або підприємницької діяльності знайомі зі злочинцями та потерпілими (таксисти, адміністратори саун, готелів тощо) (11,6%).

Електронно-цифрові сліди. Електронно-цифрові сліди втягнення неповнолітніх у заняття проституцією можна розподілити на дві групи: сліди, що виникають унаслідок користування ресурсами мережі Інтернет (вебсайтами, соціальними мережами) (43,3%), та сліди, що виникають внаслідок користування засобами мобільного зв'язку (56,7%).

Можливості мережі Інтернет зазвичай використовуються злочинцями під час підготовки до втягнення неповнолітніх у заняття проституцією, зокрема, задля пошуку майбутніх потерпілих (шляхом розміщення відповідних оголошень про можливості заробітку для молодих дівчат, про діяльність фотостудій, модельних агентств, масажних салонів тощо), а також для спілкування з ними за допомогою соціальних мереж.

У разі розміщення інформації в мережі Інтернет та під час користування соціальними мережами залишається значна кількість слідів: реєстраційні дані доменного імені, лог-файли (текстові файли, які містять у собі системну інформацію про дії, що відбулися на сервері), дані акаунта користувача, сліди взаємодії (налаштування) з хостинг-провайдером, сліди реклами веб-сайту, прив'язка сторінки соціальної мережі до електронної адреси чи номера мобільного телефону, архів повідомлень, в якому може міститися переписка з потерпілими, статистика активності на сторінці користувача тощо [10, с. 212–213].

Під час використання мобільних засобів зв'язку, які використовуються внаслідок спілкування злочинця з потерпілими, а також іншими особами (наприклад, тими, хто бажає скористатися послугами повій), також залишаються відповідні електронно-цифрові сліди. Такими слідами є:

– зміни, що відбуваються та залишаються безпосередньо в самому мобільному телефоні (у вбудованих чи зовнішніх носіях пам'яті) або на сім-карті телефону – відомості про вхідні, вихідні та пропущені дзвінки, смс-повідомлення, записи в телефонній книзі, фотокартки, відео-записи, історія використання інтернет-браузера);

– зміни, що відбуваються в програмному забезпеченні оператора мобільного зв'язку внаслідок користування певним мобільним телефоном і відображають інформацію про сім-карти, які використовувалися в цьому телефоні; дату, час, тривалість, тип (вхідні, вихідні дзвінки, смс-повідомлення) з'єднань телефону; номери абонентів, з якими відбувалися з'єднання; місцезнаходження (номера та адреси розташування базових станцій) телефону в момент з'єднань [11, с. 54].

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки, варто зазначити, що на етапах підготовки, вчинення та приховання втягнення неповнолітніх у заняття проституцією відбуваються відповідні зміни у навколишньому середовищі та залишаються матеріальні, ідеальні та електронно-цифрові сліди злочину (сліди, що виникають унаслідок користування ресурсами мережі Інтернет та сліди, що виникають унаслідок користування засобами мобільного зв'язку), виникнення яких безпосередньо залежить від способу вчинення злочину, а їх виявлення дає змогу отримати важливу доказову інформацію для досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Салтевский М.В. О структуре криминалистической характеристики хулиганства и типичных следственных ситуациях. *Криминалистика и судебная экспертиза*. Київ : Вища школа, 1982. Вып. 25. С. 13–20.
2. Самойленко О.А. Класифікація типових слідів вчинення викрадення майна з використанням комп'ютерних технологій. *Вісник Луганської академії внутрішніх справ*. 2005. Спец. вип. Ч. 2. С. 134–143.
3. Милашев В.А. Проблемы тактики поиска, фиксации и изъятия следов при неправомерном доступе к компьютерной информации в сетях ЭВМ : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва, 2004. 25 с.
4. Лыткин Н.Н. Использование компьютерно-технических следов в расследовании преступлений против собственности : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук Москва, 2007. 24 с.
5. Вехов В.Б. Криминалистическое учение о компьютерной информации и средствах ее обработки : автореф. дисс. ... док. юрид. наук : 12.00.09. Волгоград, 2008. 36 с.
6. Вирок Артемівського районного суду м. Луганська від 7 червня 2013 р. по кримінальному провадженню № 1-кп-434-138-2013. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31822104>.
7. Вирок Оболонського районного суду м. Києва від 30 жовтня 2017 р. по кримінальному провадженню № 1-кп/756/885/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69895147>.

8. Суворова Л.А. Идеальные следы в криминалистике. Москва : Юрлитинформ, 2006. 200 с.
9. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики. Москва : НОРМА-ИНФРА-М, 2001. 240 с.
10. Введенская О.Ю. Особенности следообразования при совершении преступлений посредством сети Интернет. *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2015. № 4 (34). С. 209–216.
11. Козицька О.Г. Розслідування викрадень мобільних телефонів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2015. 258 с.

УДК 343.14 (477)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.33>

МИРОШНИЧЕНКО Т.М.

**РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМАТИВНОГО ЗМІСТУ ЗАСАДИ СВОБОДИ
ВІД САМОВИКРИТТЯ ТА ПРАВА НЕ СВДЧИТИ
ПРОТИ БЛИЗЬКИХ РОДИЧІВ І ЧЛЕНІВ СІМ'Ї
ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ**

Закріплення на рівні кримінального процесуального закону засади свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї зумовило необхідність дослідження її сутності та нормативного змісту задля оцінки правильності законодавчого підходу до формулювання засади на рівні нормативно-правового акта як форми зовнішнього вираження сутності правового явища. Вивчення нормативного змісту досліджуваної засади з іншими – презумпцією невинуватості, повагою до людської гідності, невтручанням у приватне життя – мало своїм результатом висновок про те, що її сутність полягає в забезпеченні будь-якій особі права не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, близьких родичів і членів сім'ї. Структурно досліджуваний принцип складається із трьох елементів: заборони (імперативного складника принципу), захисту (диспозитивного складника принципу) і забезпечувального. Елемент заборони змістовно складається із положень, передбачених ч. 1 і ч. 3 ст. 18 КПК, і полягає у незастосуванні примусу до будь-якої особи, яка дає пояснення, показання, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення нею або її близькими родичами чи членами сім'ї. Як неправомірний примус розглядається фізичний, психологічний тиск, а також обманні засоби з використанням прихованих технік. Елемент захисту полягає в тому, що кожна особа має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї та будь-якої миті відмовитися відповідати на запитання (ч. 2 ст. 18 КПК). Суб'єктами захисту можуть бути тільки такі особи, з приводу діяння яких здійснюється кримінальна процесуальна діяльність або під час доказування перевіряється правомірність поданої ними інформації. За законом, особа має право на мовчання, якщо усвідомлює те, що дані, які від неї вимагають, містять відомості про вчинене нею кримінальне правопорушення. Забезпечувальний елемент принципу полягає в обов'язку уповноважених осіб негайно роз'яснити особі її права. Невиконання цього обов'язку розглядається як істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, що тягне за собою визнання отриманих доказів недопустимими.

Ключові слова: *кримінальний процес, поняття засади кримінального провадження, нормативний зміст засади свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї, сутність засади свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів чи членів сім'ї, збирання доказів.*

© МИРОШНИЧЕНКО Т.М. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого)